

Jaap van Langen: de laatste dijkgraaf van de polder Heerhugowaard 'Water liegt niet, het loopt altijd van boven naar beneden'

door Diederik Aten en Dorien Partiman-Stet

Jaap van Langen was een van de stuwende krachten achter het moderne Heerhugowaard. Hij wordt binnenkort 99, maar het oude vuur brandt nog steeds. Regelmatig gaat hij er bij staan om zijn woorden kracht bij te zetten alsof hij weer een vergadering leidt. De polder Heerhugowaard had – zoals ieder waterschap – een eigen bestuur. Jaap van Langen was de laatste dijkgraaf voordat de polder opgang in een groter geheel.

Jaap kwam op zondag 8 juli 1917 in Veenhuizen ter wereld als boerenzoon. De kleine Jaap vond school maar niks. Hij was geen stilzitter, maar een 'akkerstudent', die aan de slag wilde. De zware crisis van de jaren dertig staat hem nog helder bij. Zijn vader wist als directeur van de Boerenleenbank in De Noord goed hoe slecht vele kleine tuinders er voor stonden. 'Ja, de Heerhugowaard was een brandpolder, er ging iemand rond die voor 25 gulden boerderijen in brand stak voor de verzekeringspenningen. Dat wist iedereen.'

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging het wat beter, maar in 1944 draaiden de Duitsers de duimschroeven aan. De paardenrazzia's kwamen bij Jaap als paardenliefhebber hard aan. In de Hongerwinter van 1944 op 1945 kwamen voortdurend mensen uit de stad aan de deur om voedsel. 'Wij verkochten aardappelen voor een kwartje per kilo, maar aan het einde van de Middenweg vroegen ze een gulden. We hadden een keer 26 man in de koegang, doornat van de regen. De vrouwen mochten in de logeerkamer.'

Vader Cornelis overleed op eerste kerstdag 1944. Broer Jan nam de veehouderij over, Jaap ging tuinen op zeven hectare. Jaap's pogingen om in de Noordoostpolder een bedrijf te krijgen mislukten. 'Ik kreeg het niet, ik had geen landbouwschool.' In 1951 begon hij tenslotte Koel- en Vrieshuis Van Langen. Het bedrijf groeide als kool en leverde hem overal contacten op. Zo rolde hij vanzelf in allerlei functies. Hij werd voorzitter van de Land- en Tuinbouw Bond, de Alton Stichting voor de ontwikkeling van de glastuinbouw, de Streekontwikkelingscommissie en de Stichting Dorpshuis in de Noord. Bovendien was hij vice-voorzitter van de ruilverkavelingscommissie. Zijn vrouw Toos steunde hem altijd. 'Zij schonk mij twaalf kinderen en deed het geweldig. Ik was blij dat zij mij corrigeerde.'

In 1967 werd hij dijkgraaf van de polder Heerhugowaard. Hoe? 'Ze hebben me gewoon van de straat gehaald!' In die jaren verrees onder leiding van burgemeester Molleman de ene nieuwbouwwijk naar de andere. Jaap steunde dat, maar ... waar moest het water naar toe? Om dat in goede banen te leiden kwam er een Technische Club met ingenieurs. Jaap werd voorzitter. Hij was geen techneut, maar compenseerde dit ruimschoots door logisch inzicht en praktijkervaring: 'water liegt niet, het loopt altijd van boven naar beneden.' De conclusie van de Technische Club was dat op iedere hectare tien procent water moest komen. 'Tien huizen minder op een hectare. Molleman was daar niet gelukkig mee. Want dat dicteerden wij. Dat kostte de gemeente natuurlijk geld.'

Een absoluut hoogtepunt vormde de feestweek bij het 350-jarig bestaan van de polder in 1979. Natuurlijk was Van Langen een van de stuwende krachten in het jubileumcomité. Het werd een knalsucces. 'Joûs, eerlijk, 't is een merakel mooi feest weest', aldus Van Langen. Hij was ook initiatiefnemer van het Poldermuseum in het oude poldergemaal, waar de schatten uit het verleden van de Heerhugowaard onderdak vonden. Maar feest en museum vormden wel meteen een zwanenzang. Op 1 januari 1980 verdween de polder Heerhugowaard als

zelfstandig waterschap van de kaart ten gunste van fusiewaterschap Groot-Geestmerambacht. Daarna bouwde Jaap van Langen langzaam af en richtte zich op zijn hobby, het fokken van harddravers. Hij woont al weer jaren in een appartement met uitzicht op het kantoor van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. 'Schitterend', aldus Van Langen. Terugkijkend op een lang leven vond hij tegenwind nooit moeilijk. 'Ik begon pas te leven als ze 'nee' tegen me zeiden'. En hij wil best nog wel honderd worden.

Diederik Aten en Dorien Partiman-Stet zijn medewerkers van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier